Lausunto
2.10.2025
Dnro 001/81/2025

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen perjantaina 3.10.2025

HE 108/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Akava ry kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen otsikon asiassa

Palveluprosessin sääntely yksinkertaistuu järjestämislaissa

Työnhakijaksi tulevien alkuhaastattelu tehdään henkilökohtaisesti ilman aiheetonta viivästystä esityksen mukaan kymmenen arkipäivän sisällä työnhakijaksi ilmoittautumisesta. Kolmen kuukauden välein järjestettävissä työnhakukeskusteluissa varmistetaan palvelutarvearvion ja työllistymissuunnitelman ajantasaisuus.

Täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestetään alkuhaastattelun jälkeen jatkossa viranomaisen harkinnan mukaan tarkoituksenmukainen määrä, ja tarvittaessa myös työnhakijan pyynnöstä siten, että a) työnhakija saa tarvittavan tuen työllistymisensä edellytysten parantamiseen sekä työnhakuun ja että b) työllistämissuunnitelmaa ja työnhakuvelvollisuutta voidaan tarkastella.

Akavan näkemyksen mukaan edellä mainittu palveluprosessin sääntely mahdollistaa työvoimaviranomaiselle tehokkaan tavan asiakkaan tarpeen mukaiseen palveluun. Riskinä on, että viranomaisen käytettävissä olevat resurssit eivät jatkossakaan käytännössä mahdollista prosessin toteuttamista laissa kuvatulla tavalla. Säädösten ja todellisuuden kohtaamattomuutta kuvastaa vaikutusarvioinnin kohta, s. 52: "...haastattelujen määrä esityksen tavoitteen alarajallakin (528 000) ylittäisi tällä hetkellä haastatteluihin käytettävät resurssit (477 000)", sekä nykytilan arvioinnissa, s. 17: "Analyysien perusteella sekä alkuhaastattelujen että työnhakukeskustelujen toimeenpanon toteuma [edellisen] uudistuksen edellyttämästä tasosta oli 67 prosenttia. Täydentävien työnhakukeskustelujen osalta vastaava luku oli 22 [!] prosenttia. Kokonaisuudessaan asiakaspalveluprosessin toimeenpanon toteuma suhteessa uudistuksen edellyttämään tasoon oli tehtyjen tilastoanalyysien valossa 44 prosenttia. Asiakastapaamisten määrä on jäänyt siis selvästi ennakoidusta tasosta."

Akava muistuttaa lisäksi siitä, että myös korkeakoulutettujen nopeaa ja laadukasta työllistymistä on pyrittävä edistämään. Korkea koulutus ei vielä sellaisenaan takaa esimerkiksi hyviä urasuunnittelu- tai työnhakutaitoja.

Työnhaku on työttömyysetuuden saamisen edellytys. Työnhaku katkeaa, mikäli työnhakija ei vaaditulla tavalla asioi työvoimaviranomaisen kanssa. Viranomaisen kirjallinen muistuttamisvelvollisuus työnhausta kumotaan, mutta tahattomia työnhakijan laiminlyöntejä pyritään ehkäisemään työnhakijan informoinnilla hänen velvollisuuksistaan jo etukäteen tekstiviestinä lähetettävällä ennakollisella muistutuksella.

Akava pitää jälkikäteisen muistuttamisvelvollisuuden korvaamista ennakollisella muistutuksella järkevänä toimena, mikäli sillä onnistutaan ohjaamaan asiakkaita toimimaan oikein ja säästetään työvoimaviranomaisen niukkoja resursseja työllistymisen kannalta tähdellisempään toimintaan.

Työnvälitys on työvoimaviranomaisen ydintehtävä. Työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamat työpaikat (ent. työtarjoukset) muutetaan velvoittaviksi heti työnhaun alusta alkaen.

Akava muistuttaa siitä, että työtarjousten osuvuus ja laatu suhteessa työnhakijan ominaisuuksiin on oltava kunnossa, mikäli niiden velvoittavuutta työnhakujakson aikana aikaistetaan. Korkeakoulutetuilla työnhakijoilla on kokemuksia epäonnistuneista, huonosti kohdistetuista työtarjouksista, joissa ei ole osattu ottaa huomioon työnhakijan koulutusta ja muita ominaisuuksia.

Omatoimiseen työnhakuvelvollisuuteen kuuluvien haettavien työmahdollisuuksien määrää koskevaa sääntelyä yksinkertaistetaan. Määrässä huomioidaan työnhakijan työkokemus, koulutus, muu osaaminen, työkyky ja ammattitaitosuoja. Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättäminen perustellaan työnhakusuunnitelmassa.

Vailla koulutusta olevan koulutukseen hakuvelvollisuuden voi jatkossa suunnitelmassa sovittavalla tavalla täyttää hakemalla työhön tai itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen.

Akava pitää mainittua yksinkertaistamista ja joustavoittamista kannatettavana muutoksena, joka mahdollistaa yksilöllisen tilanteen huomioimisen aiempaa paremmin.

Työnhakuprofiilia hyödynnetään aiempaa velvoittavammin

Työnhakijaksi rekisteröityvälle, työnhakuvelvollisuuden alaiselle tulee velvollisuus laatia ja julkaista (nimetön) työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaisia tietoja sisältävä työnhakuprofiili valtakunnallisella palvelualustalla. Työvoimaviranomainen tekee esityksen mukaan profiilin, mikäli työnhakija ei määräajassa tee sitä itse. Yksityisillä työnvälitysyrityksillä on palvelualustalle kirjautuneiden tahojen lisäksi oikeus hakea ja tarkastella julkaistuja profiileja.

Akava pitää työnhakuprofiilien julkistamisvelvoitetta ja käytön laajentamista hyvänä mahdollisuutena työnvälityksen tehostamiseen. Siihen kuitenkin liittyy mm. yksityisyyden suojaan kohdistuvia riskejä, jotka pitää ehdottomasti pystyä eliminoimaan.

Lausunto
2.10.2025
Dnro 001/81/2025

Työttömyysturvaseuraamuksia asetetaan aiempaa nopeammin

Työnhakijan omaa vastuuta aktiivisesta työnhausta ja palveluprosessiin sekä palveluihin osallistumisesta korostetaan seuraamusjärjestelmää kiristämällä. Seitsemän kalenteripäivän mittainen korvaukseton määräaika eli karenssi asetetaan heti ensimmäisestä työnhaun tai työvoimapalveluun osallistumisen laiminlyönnistä. Työnhakijan laiminlyödessä velvollisuuksiaan tarkastelujakson aikana uudelleen, menettää hän oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi tai kunnes hän on täyttänyt kuuden viikon työssäolovelvoitteen.

Akava ei kannata työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän kiristämistä esitetyllä tavalla, vaikkakin pidämme seuraamusjärjestelmää sinänsä tarpeellisena osana tehokasta työllisyydenhoitoa. Hallitus on viime vuosina leikannut työttömyysturvaa voimakkaasti ja karenssien kiristäminen näyttäytyy tässä tilanteessa uutena leikkauksena edellisten päälle. Erityisesti etuusoikeuden menettäminen toistaiseksi (työssäolovelvoite) jo toisesta rikkeestä vaikuttaa tarpeettoman tiukalta. Kuudenkin viikon työssäolovelvoitteen täyttäminen voi monille olla vaikeaa työmahdollisuuksien tai työllistymistä edistävien palveluiden puuttumisen vuoksi. Työssäolovelvoitteen asettamisesta on seurannut huomattavan pitkiä etuudettomia jaksoja (vaikutusten arviointi, taulukon 5 alaviite, s. 98).

Lait tulevat voimaan 1.1.2026, paitsi eräät lainkohdat vasta 1.9.2026.

Akava ry:n puolesta

Heikki Taulu
ekonomisti

Akava ry
www.akava.fi
Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
y-tunnus (0200918–0)